

МАКТАБ КИМЁ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ ЎЗИНИ ЎЗИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ КОМПЕТЕНТЛЕГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Х.М Жўраев

ФДУ Кимё кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: *Ҳозирги вақтда ўқитувчининг педагогик малакасини ошириш зарурати Ўзбекистон таълим сийсатининг асосий вазифасидан келиб чиқади. Таълимнинг фундаменталлигини сақлаб қолиш, шахс, жамият ва давлатнинг ҳозирги ва истиқболдаги эҳтиёжларига мос келиши асосида замонавий сифатга эришиши замонавий педагогик ҳамжамиятнинг устувор вазифасига айланиб бормоқда. Кўришиб турибдики, таълим сифатининг натижаси ўқитувчи шахси, уни доимий равишда такомиллаштириб бориш, касбий маҳорат даражасини ошириш зарурати билан боғлиқ.*

Калит сўзлар: *кимё, компетен, таълим, мутахассис, тажриба.*

Ўқитувчининг касбий ўзи ўзини ривожлантириши - бу ўқитувчининг узлуксиз ўзини ўзи ўзгартириш, унинг касбий ривожланишини онгли равишда бошқариш, касбий ўзини ўзи такомиллаштириш мақсадлари, усуллари ва ўқитувчининг касбий фаолиятининг индивидуал услубини шакллантиришга ҳисса қўшадиган воситаларини танлаш бўйича мақсадли фаолиятининг яхлит, кўп компонентли шахсий ва касбий аҳамиятга эга жараёнидир. Ўз-ўзини ривожлантириш илғор тажрибаларни, ўз мустақил фаолиятини тушунишга ёрдам беради ва ўзини ўзи билиш ва ўзини ўзи такомиллаштириш воситасидир.

Кимё ўқитувчиларини тайёрлаш, мутахассиснинг муҳим касбий сифатлари даражалари бозорнинг замонавий талабларига асосланади. Касбий педагогиканинг тушунчавий аппаратида мутахассиснинг муҳим касбий сифатида унинг касбий компетентлиги тан олинади. Компетентлик ёндашуви мутахассисларни танлаш, малакасини ошириш, қайта тайёрлаш ва стажировкаси кадрлар менежментида (бошқарувида) муҳим асос ҳисобланади.

Касбий таълим тизими реал мақсади компетентли мутахассисни шаллантириш ҳисобланиб, у шахс касбий сифатларини ривожлантиришини назарда тутаяди. Касбий таълимнинг шу тариқа шакллантирилган мақсади, кўпчилик шу соҳа олимларининг фикрича, ХХИ аср глобал таълимининг мақсадига мос келади (яшашни билиш, ишлашни билиш, бирга яшашни билиш, ўқишни билиш), шунингдек, ўқитувчи амалий фаолияти реал талаб ва шартларига мос тушади.

ЮНЕСКО бўйича ХХИ аср таълими таълим оловчиларнинг компетентлигини тўрт таянч асосларда шакллантириши лозим: англашга ўрганиш, бажаришни ўрганиш, яшашни ўрганиш ва бўлишликни ўрганиш

Талабанинг компетентлик ёндашув асосида фундаментал касбий фаолиятни ўзлаштириб олиш даражасини баҳолаш – демак, унинг касбий масалаларни амалда йечиш, ҳал қилиш қобилиятини баҳолаш ҳисобланади. Бунда педагогика фани ва

амалиёти олдида педагогнинг касбий компетентлиги моҳиятини реал англаш муаммосини келтириб чиқаради.

Ўзбекистонда “Таълим тўғрисида”ги қонун, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”нинг қабул қилиниши билан таълим натижаларини қайта баҳолашга ҳаракатлар бошланди – “тайёрланганлик”, “маълумотлилик”, “тарбияланганлик” каби тушунчалар моҳиятан “компетенсия”, “Компетентлилик” каби тушунчалар билан алмаштирилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентнинг 20.04.2017 йилдаги Н ПКҚ-2909 “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора - тадбирлари” қароридан олий маълумотли кадрлар тайёрлашнинг мақсадли параметрларини шакллантириш, ОТМ ларда таълим йўналишлари ва мутахассисликларни перспектив ривожланишини ҳисобга олган ҳолда оптимал шароит яратиш, олий таълим жараёни, ўқув режа ва дастурларида янги педагогик технологиялар ва таълим методларини, илмий-таълим жараёнларининг замонавий ташкилий шакллари янгилаш ва жорий қилиш кўрсатиб ўтилган.

Замонавий меҳнат бозори барча жабҳалар бўйича кўп сонли мутахассисларни таклиф қилмоқда, аммо юқори даражадаги рақобат шароитларида касбий тайёргарликка юқори талаблар ҳам қўйилмоқда.

Бугунги кунда рақобатбардош мутахассис нафақат базали билим ва кўникмаларга, балки касбий компетентликка ҳам эга бўлиши талаб қилинади. Ўзбекистон Республикаси президенти Шавкат Мирзиёевнинг Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган йиғилишидаги 2016 йилдаги мамлакатимиз ижтимоийиқтисодий ривожланиши яқунлари ҳамда 2017 йилдаги иқтисодий дастурнинг муҳим устувор йўналишлари тўғрисидаги маърузасида мутахассислар тайёрлаш квотасигаэътибор қаратиш лозимлиги, бу ўз навбатида тайёрлов сифатига ҳамда уларнинг иш жойи билан таъминланишига ёрдам беришини таъкидлаган эди

Битирувчига қўйилаётган замонавий талаблар меҳнат бозоридаги ҳолат, шунингдек, жамиятнинг тез суръатлар билан ривожланиши, муҳитнинг ахборатлашуви кабилардан таркиб топиб боради. Ўзгарувчан оламнинг таълим тизимида битирувчида шундай инисиативлик, янгиликка интилувчанлик, мобиллик, тезкорлик, эгилувчанлик, ривожланувчанлик ва конструктивлик каби касбий сифатлар шакллантириб борилиши керак.

Сўнги йилларда таълимда турли технологиялар кенг қўлланилмоқда, улар таълим жараёнини индивидуаллаштириш имконини беради, англаш фаолиятини фаоллаштиради, талабаларга ўқув материални йенгил ўзлаштиришга ёрдам беради, уларни ўқув материали устида қунаро ишлашга қизиқтиради, ижодий ривожланишга шароит яратади ҳамда шахсга ўз-ўзини намоён қилиш имконини беради. Замонавий технологияларнинг шундай турига молулли ўқитиш технологияси киради.

Модулли ўқитиш технологиясининг мақсади – таълим дастурлари мазмунини турли кетма-кетликда, турли тезлик ва ҳажмда, алоҳида ўқув модулларидан индивидуал қизиқиш ва имкониятларидан келиб чиқиб, таълим жараёни субъектларининг ўзлаштириши учун танлов шароитини яратишдан иборат.

Ҳозирги пайтда компетент ёндашув асосида Ўзбекистон Республикаси олий педагогика мактаби таълим жараёни учун Олий касбий таълим Давлат стандартлари

ишлаб чиқилган ва жорий қилинган, унда кутиладиган таълим натижалари сифатида универсал ва касбий компетенциялар белгилаб қўйилган. Давлат таълим стандарти асосини модулли-компетент ёндашув ташкил қилади ва у иш берувчи талабларига мосланган ҳамда ўқув технологиялари, ўқув дастурлари, ўқув режалари учун асос вазифасини ҳам ўтайди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Харакактлар стратегияси тўғрисида»ги фармони // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Тошкент: Адолат, 2017.
2. Маралов В.Г. Основы самопознания и саморазвития. М.: Академия, 2002. 256 с.
3. Бордовский Г.А. Особенности развития современного педагогического образования // Педагогика. 2010. № 5. С. 59-66.
4. Зеер Э.Ф. Личностно-развивающие технологии начального профессионального образования. М.: Академия, 2010. 176 с.3. Djuraev R. Ta'limda in'erfaol texnologiyalar. – Toshkent, 2010 y.